

UN PICTOR ORIGINAR DIN TRANSILVANIA LA SZENTES: KOSZTA JÓZSEF (1861 - 1949)

Eugen Glück

S-a născut la 27 martie 1861 în Braşov, într-o familie de meşteşugari cu mulţi copii.¹

Posibilităţile modeste ale familiei au făcut ca doar ultimul copil născut, József, viitorul pictor, să poată beneficia de şcoală.

După ce termină şcoala primară se înscrie la Liceul "Honterius" din localitate însă, după doar trei clase familia nu-l mai poate întreţine financiar şi este obligat să renunţe la studii, orientându-se spre o meserie.

Intră ucenic la un vopsitor şi practică, la terminarea uceniciei câţiva ani această meserie.

Dornic însă să răzbată, pleacă la Cluj unde învaţă să fotografieze obţinând în noua meserie un certificat de calificare, care îl recomandă drept "fotograf, retuşor şi restaurator".

Cu banii adunaţi din această meserie, foarte solicitată în epocă, călătoreşte la Viena unde în anul 1882 - 1883 va figura ca elev la clasa de pictură a profesorului Ch.Griepenkerln de la Academia de Arte Frumoase.²

Nu rezistă mult timp financiar aici, însă dorinţa de a deveni pictor îl face să se înscrie, doi ani mai târziu, la cunoscuta Şcoală Superioară de desen după model din Budapesta, unde, până în anul 1885, va studia cu reputaţii profesori Greguss Imre, Lotz Károly şi Székely Bertalan, cu care au studiat şi atâţia alţi ardeleni.³

Ca o recunoaştere a talentului său, în anul 1891 şcoala îi

acordă o bursă de studii la Academia de arte din München, unde îl găsim înregistrat în anul 1893.

Aici lucrează sub îndrumarea profesorilor G von Hackel, P.Hoecker și W. Diez, influența acestei perioade resimțindu-se în lucrările sale cu subiect istoric.

Părăsește München-ul în 1896 pentru a merge la rude la Sárret.

În 1897 realizează lucrarea intitulată "*Întoarcerea de la arat*", cu care participă la Salonul de iarnă de la Budapesta din 1897.

Aprecierea de care s-a bucurat tabloul îi aduce o nouă bursă, de data aceasta din partea Asociației prietenilor artei, care îi permite să expună această lucrare la Paris, în 1900, la Expoziția Universală. Primește cu ea, din partea juriului un "Mention Honorable".

Între anii 1902-1903 îl găsim în Colonia de pictură de la Baia-Mare lucrând alături de Ferenczy Károly, cu care se și înrudește puțin ca factură.

Nu rămâne însă aici, preferând pictorilor din această colonie Szolnok-ul și "câmpia de jos". În perioada 1905-1907 activează în zonă, în Abony, Szolnok și Cihakháza.

Obținerea în 1905 a unui nou premiu din partea doamnei Frank, soția canonicului Vilmoș Frank îi permite să călătorească în Italia și să trăiască câțiva ani la Roma.

Lucrarea care i-a adus acest premiu "*Cei trei regi*" este de inspirație biblică.

Tema cunoaște mai multe variante, prima fiind realizată în frescă, cu personaje de mari dimesniuni, scena mulțimii fiind grandioasă iar culorile vii.⁴

Cu altă lucrare "*Muncitorii câmpului*" câștigă în 1910 un alt premiu care îi permite să călătorească la Paris iar de aici mai departe în Belgia și Olanda.

Călătoria nu apare reflectată în lucrările sale.

La întoarcerea din acest traseu european se hotărăște să se așeze definitiv într-un loc. Alege Szentes-ul a cărui împrejurimi îl atrag. Preferă să locuiască la sălaș devenind pictorul "Câmpiei de jos" și al vieții țărănești.

Pariticipă cu șase lucrări realizate acum, dintre care "Pe câmp" la Expoziția jubiliară de la Baia Mare din 1912.

Kosztá József, Studiu
pentru lucrarea,
Femeie care șterge farfuria, 1910,
Galeria Națională Budapesta

Prima expoziție personală o deschide în 1917 la Muzeul "Ernst" unde va mai expune în 1920, 1922 și 1937. În anul 1934 va organiza o expoziție la "Galeria Tamás".⁵

Zguduirile provocate de primul război mondial nu l-au tulburat. Cu banii obținuți din vânzarea unei lucrări la o expoziție budapestană, își cumpără un alt sălaș mai aproape de "Berekhát", un subiect care revine de mai multe ori în pictura sa.

Trăiește retras, alături de o soție mai tânără, preocupat doar de problemele sale plastice.

Lucrează mult, atât pictură în ulei cât și acuarelă și grafică, fiind din acest punct de vedere un artist extrem de prolific.

Sub aspect artistic, cunoaște câteva etape, de la unele influențe ale școlii müncheneze, vizibile în lucrările cu subiect istoric, spre influențele aduse de secolul XX în modul de combinare a culorii cu lumina.

Fără să se ridice la nivelul lui Ferenczy Károly, cu care, așa cum am arătat se înrudește stilistic, pictorul sălașelor, a peisajelor de pustă, a scenelor de muncă se impune în plastica maghiară, după

1915 prin prospețimea și tăria cúlurilor, prin anumite contraste cromatice, prin tușe largi.

Din perioada 1915-1917 datează lucrările sale cu tema "*Culesul porumbului*".

Acesteia îi urmează în intervalul 1917-1920 o serie de portrete dintre care "*Kati cu vaza*", "*Fata cu mușcată*" și "*Portretul Annușcái*", pe care Koszta îl consideră cel mai bun.

Koszta József,
Fata cu mușcata,
ulei/pânză, 1917,
Galeria Națională Budapesta

Din anii 1919-1920 datează o altă lucrare remarcabilă "*Femeia care șterge vase*".

Viața artistului rămâne netulburată de cel de al doilea război mondial, care îl găsește la o vârstă înaintată.

Înainte de moarte va avea satisfacția de a participa, în 1948 la Expoziția retrospectivă ce i s-a organizat la Galeria Națională din Budapesta.

Cu această ocazie i se va acorda, pentru întreaga activitate artistică, Premiul "Kossuth", cea mai înaltă distincție din Ungaria.⁶

Moare la Budapesta la 29 iulie 1949, la 88 de ani.

Muzeul din Szentes, devenit legatarul testamentar al pictorului care a trăit în acest oraș vreme de aproape patru decenii, îi poartă azi numele.

Expoziția permanentă organizată aici din lucrările care au fost lăsate de artist muzeului prezintă diferitele perioade din creația pictorului într-o ambianță de lucru sugerată de obiectele din atelierul acestuia.

Lucrări de Koszta József se mai păstrează și la Muzeul Móra Ferenc din Szeged și la Galeria Națională din Budapesta.

Muzeul de artă din Cluj a achiziționat și el, în 1962, o lucrare, nedatată, intitulată *“La prășit”*.⁷

Opera (prezentare selectivă)

Galeria Națională Budapesta

“Întoarcerea de la arat”, 1897, 115 x 141 cm

Studiu pentru “Întoarcerea de la arat”, 1897, 47,6 x 32 cm

“Cei trei regi”, 1904, 107,5 x 118,5 cm

“Culegătorii de porumb”, 1915, 72,5 x 61 cm

“Fata cu mușcată”, 1917, 92,5 x 66 cm

“Femeia care șterge farfuria”, 1919, 80 x 70 cm

“Autoportret”, f.a., 35,5 x 24 cm

Muzeul “Móra Ferenc”, Szeged

“Aducătorii de apă”, 1903, 130 x 142,5 cm

“Țărancă la prășit”, 1906, 38,5 x 36,5 cm

“Uscarea rufelor”, 1920-1930, 60 x 80 cm

“Portretul unei fete”, 1920-1930, 50 x 70 cm

Muzeul “Koszta József”, Szentes

“Culesul porumbului”, 1915-1917, 70 x 78 cm

“Moară de vânt la Berekhál”, 1903-1910, 55 x 72 cm

“Bordei în pustă”, 1903-1910, 51 x 71 cm

“Femeie pierdută în pustă”, 1910-1920, 72 x 58 cm

“Secerătorii”, 1910-1920, 52 x 65 cm

“Conac lângă lac”, 1910-1920, 50 x 73 cm

“Peisaj de iarnă”, 1910-1920, 50 x 73 cm

- “Femeie în rochie albă”, 1920-1930, 70 x 60 cm
- “Bordeie cu floarea-soarelui”, 1920-1930, 51,5 x 70,5 cm
- “Femeie în roșu lângă claia de fân”, 1930-1940, 40 x 50 cm
- “Femeia cu vițel”, 1930-1940, 52 x 72 cm
- “Ferma cu femeia îmbrăcată în roșu”, 1930-1940, 50,5 x 65 cm
- “Femeia cu basma roșie”, după 1940, 50 x 40 cm
- “Cei ce se întorc acasă”, după 1940, 50 x 40 cm
- “Femeia cu coșul”, după 1940, 78 x 63 cm
- “Autoportret”, după 1940, 50 x 40 cm

Muzeul de artă Cluj Napoca

- “La prășit”, f.a., 60,4 x 60,8 cm

NOTE

1. Bényi László, *Kosztá József*, (Budap. 1959; Aradi Nóra, *Kosztá József* (1861-1949), Budap, 1965; Egri Maria, *Kosztá József*, Ed. Corvina, Budap, 1989, *Művészeti Kislexikon*, Budap, 1980, p.312.
2. *Nagybánya művészete*, Budap, 1996, p.506.
3. Alexandru Popp, Iulian Toader etc.
4. *Magyar Művészet*, 1890-1919, Budap., 1980, vol.I, p.251-252.
5. *Nagybánya művészete*, Budap, 1996, p.506.
6. *A Szolnoki festőiskola/Die Szolnoker Malerschule*, Wien, 1975/1976, p.55.
7. *Muzeul de artă, Cluj. Catalogul achizițiilor 1952-1967; Pictură - Sculptură*, Cluj, 1969, p.18.